

کهن‌دیوارِ فراهان

سَلَخ‌شوری و صف‌آرایی فراهانیان

در قشون قاجاریان

پژوهش و نوشته

مصطفی زمانی‌نیا

تحقیق و بررسی تاریخی - جغرافیایی

کتاب سیامک

با هم کاری:

نشانی: تهران، خیابان مجاهدین اسلام شماره ۱۸۲

تلفن: ۳۳۱۳۳۵۰۵

نمابر: ۳۳۵۰۴۲۲۴

کتاب سیامک

نشانی: تهران، صندوق پستی شماره ۱۵۶۷-۲۶۷۶۵

تلفن: ۷۷۹۱۵۷۳۷

siyamakbook@yahoo.com

کهن دیار فراهان

سبع شوری و صف آرای فراهان در قشون قاجاریان

پژوهش و نوشتن

مصطفی زمانی نیا

طرح جلد و ترمیم رایانه ای عکس ها: مهرگان خاتم

چاپ نخست، تهران، زمستان ۱۳۹۰، تیراژ ۲۰۰۰ جلد

حروف نگار و صفحه آرا: میثم واشویی ۷۷۶۴۱۰۲۹

لیتوگرافی و چاپ: چارگستر ۴۴۹۸۱۲۵۷

با هم کاری لیتوگرافی اورنگ: ۸۸۹۲۸۲۴۰

صحافی: سپیدار ۷۷۵۶۹۷۹۷

کلیه حقوق ادبی و هنری، برای نویسنده و ناشر محفوظ است.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۶۱۳۱-۶۴-۳ ISBN 978-964-6141-64-3

۹۰۰۰ تومان

- سرشناسه
 عنوان و پدیدآور
 مشخصات نشر
 مشخصات ظاهری
 قزوین
 شابک
 وضعیت فهرست‌نویسی
 یادداشت
 یادداشت
 یادداشت
 موضوع
 موضوع
 موضوع
 رده‌بندی کنگره
 رده‌بندی دیویی
 شماره کتاب‌شناسی ملی
- : زمانی‌نیا، مصطفی، ۱۳۳۶ -
 : کهن دیار فراهان، سلخ شوری و صف آرایان فراهانیان در قشون قاجاریان /
 پژوهش و نوشته مصطفی زمانی‌نیا.
 : تهران: کتاب سیامک، ۱۳۹۰.
 : ۵۱۲ ص: ۱۴/۵ x ۲۱/۵ س م.
 : تاریخ ایران و جهان: ۳۰. ایران‌شناسی: ۳. تاریخ قاجاریان: ۱۸.
 : ۹۰۰۰۰ ریال: ۳-۶۴-۶۱۴۱-۶۶۲-۹۷۸
 : فیبا
 : مس. ج. به انگلیسی: Zamani-Nia, Mostafa. Farahan, an
 : ancient land ...
 : کتاب‌نامه: ص. ۴۶۵-۴۷۲: هم‌چنین به صورت زیرنویس.
 : نمایه
 : واژه‌نامه
 : ایران - تاریخ - قاجاریان: ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ه. ق.
 : ایران - سیاست و حکومت - ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ه. ق.
 : فراهان - تاریخ
 : ۱۳۹۰ ز ۸۳ و ۲۵ / DSR ۲۱۱۱
 : ۹۵۵/۱۳۵۳
 : ۲۰۴۵۲۸۰

هَمَانَا شَغِیدَسْتی ای نَامُور،
ز احوالِ فوجِ فراهانِ خبر؟

که این فوج از فوج‌های عراق،
فزون بود در جِسْمَت و طُمْطُرَاق.

ز افواجِ دیگر بمهاذرت‌نند،
به قدر، از همه فوج‌ها برترند.

مَرایِن فوج را از خَدِیو جهان،
لقب بود در سال‌ها کَامُ‌رَان.

بر این فوجِ دشمنِ شکارِ سِتُرُگ،
بسی بود سرتیپ‌های بزرگ.

چو منصورخان و چو خانِ حسن،
بر ایشان بُدی مِه‌تَرِ انجمن...

نظام‌الشعرا

کارنامه با دو بخش دیگر از تاریخ اراک / ابراهیم دهگان / ص ۱۸۰

در دلم بود که بی دوست نباشم هرگز،
چه توان کرد که سعی من و دل باطل بود.
حافظ

به یاد یارِ هم رای و برادرِ هم دردم،
مسأله آموزِ صد مدرّس:
شادروان کاظم برگ‌نسی.

در فرو بند،
که با من دیگر،
رغبتی نیست به دیدارِ کسی.

نیما پوشیچ

به یاد دوستِ زیبا سیرشت و نیک‌اندیش،
فرزند دل‌بندم:
شادروان حمیدرضا عربی.

دُوری که در او آمدن و رفتنِ ما است،
 او را نه نهایت، نه بدایت پیدا است.

خِتام

آرام و پندرام و آمرزیده باد، روانِ پاکِ نیاکانم!
 دودمانِ در خاک خفته‌ام، خویشانِ درگذشته‌ام!
 عموی بزرگم: حاج آقا ابوالفضل زمان‌فر، واصل به خالق و از خلق دوری گزین، زاهد
 خلوت نشین.
 خاله‌ام: حاجیه خانم معصومه زمانی (عسگری)؛ آیت مهربانی، سخت‌کوشی، پاکیزگی،
 خودفراموشی.
 عموزاده‌ام: مشهدی آقا علی اکبر زمانی زاده؛ مردی که پیوسته با شرافت، متانت، و
 نجابت، زندگی کرد.
 دایی زاده‌هایم: حسین آقا پورزمانی، و احمد آقا پورزمانی؛ مظاهرِ نوع دوستی،
 بلندنظری، شادخواری، و کامرانی.
 عموهای معنوی‌ام: حاج آقا غلام‌رضا مفیدی و حاج حسن آقا ملاجسنی؛ که همواره
 محبت و مَرَحْمَتشان شاملِ حالِم بود.
 دایی زاده نازنینم: محسن مفیدی؛ اسفندیارِ برافتاده از پیکانِ تنهایی، روانِ بیگانگی،
 بی داد بی هم‌زمانی.
 خانم دایی‌ام: ژبانه خانم عسگری مجدآبادی، که بی دریغ مهر می‌ورزید و بی توقع
 مهمان‌نوازی می‌کرد.

سپاس و ستایش

از باران دانش و بزرگواری، جناب آقای دکتر سید صادق سجادی و جناب آقای سیدعلی آل داوود، که امکان استفاده از کتابخانه پُربار و یگانه مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی را فراهم کردند، بی نهایت ممنونم.

در برابر مَرَحَمَت و حَسَن نِکَت استاد بلندمرتبت، دانش مند بی بدیل، جناب آقای ایرج افشار، سر تعظیم فرود می آورم.

از تشویق های هنرمند فروتن و هنرشناس فاضل، جناب آقای بهمن فرمان - از هم کاری و هم دردی دایی زاده سلیم النفس، جناب آقای مسلم زمانی نژاد - از سخاوت خاله زاده مُعَزَّز، جناب آقای مهندس حسین عسگری - از کرامت و خِداقت پزشکی فرشته خو، سرورم جناب آقای دکتر محمود رضا زمانی فراهانی - از انسانیت و الطاف بی پایان دوست دیرینه ام، پزشکی نیک نهاد، جناب آقای دکتر اصغر حکیمی - از رَحِمَات و رَحِمَات پزشکان مسیحانفس، جناب آقای دکتر محمد شریفی، و جناب آقای دکتر مهدی شریف زاده - از مساعدت و هم بستگی رفیق شَفِیق، جناب آقای وحدت رهروان - از جوان مردی و بلند نظری خالصانه جناب آقای احمد رضا وفا - از صمیمیت و مهربانی جناب آقای اسماعیل تقی زاده - و از محبت های بی شایه جناب آقای احسان موسوی خلخالی، و جناب آقای علی رضا سادات اخوی - بسیار سپاس گزارم.

از بُردباری، ریزی، و ظرافت بی گفت و گوی جناب آقای مهندس میثم واشویی، در حروف نگاری و صفحه آرایی کتاب، هم چنین از مشورت ها و راهنمایی های

گران‌بهای دوست صبور و صدیقم جناب آقای فرهاد شمس، در زمینه‌های لیتوگرافی و چاپ یک دنیا متشکرم.

از این که خواهرزاده دل‌بند و هنرمندم، سرکار خانم مهرگان خاتم، با خلّاقیت و استعداد وافرش، جلدهای سه گانه «کهن‌دیار فراهان» را طرّاحی و اجرا کرده است، به خود می‌بالم.

از دوست روان‌شناسم سرکار خانم گیتی قربان‌جو‌شعار، از دایی‌زاده دانش‌پژوه و هنرمندم جناب آقای فرزاد زمانی‌نژاد، و از خواهرزاده هنرورم جناب آقای مهندس بهراد خانم، برای آن‌که در امر دشوارِ روخوانی اسناد و مقابله منابع و مآخذ با دست‌نویس‌ها، سطر به سطر و حرف به حرف کتاب را، با من نفس به نفس خوانده‌اند، تا دنیا دنیا است، تشکر می‌کنم.

مصطفی زمانی‌نیا

تهران - ۱۴ / مرداد / ۱۳۸۶

تهران - ۱۰ / آبان / ۱۳۹۰

فهرست مطالب:

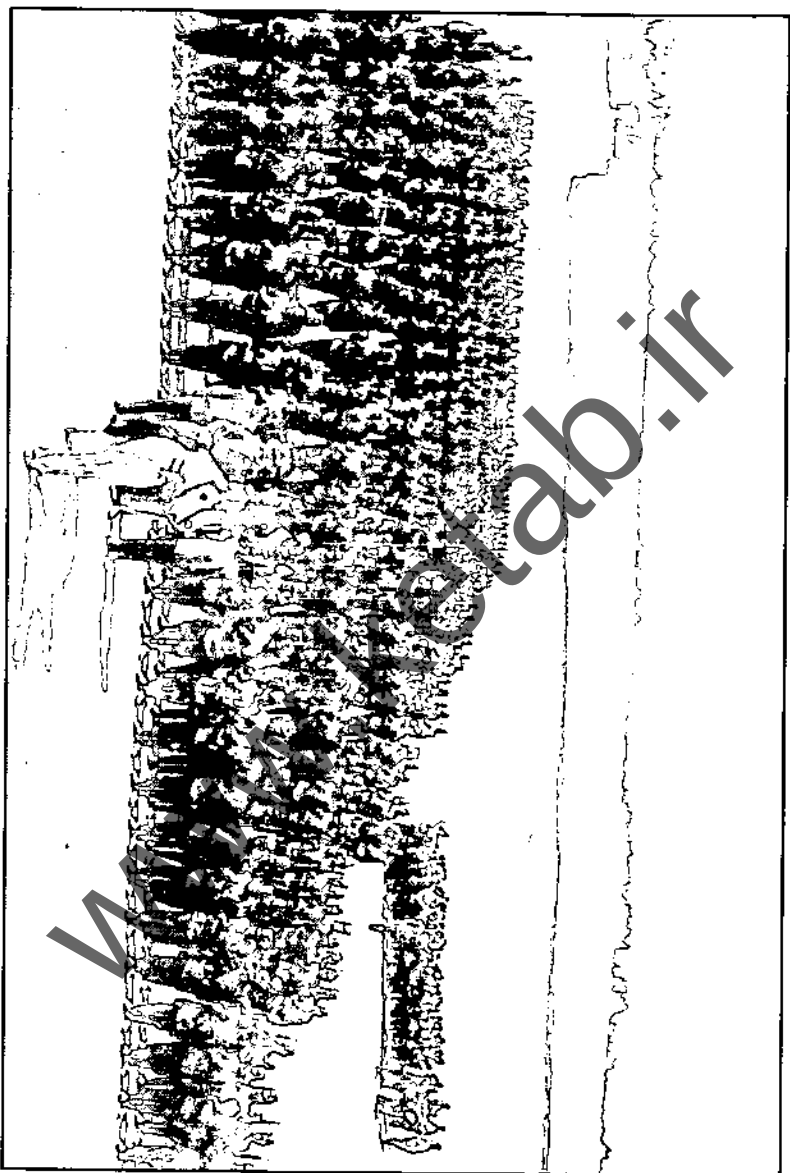
عنوان:	صفحه:
۱. در پیرامون فوج	۱۷
۲. مصاف با روسیه تزاری	۲۵
۳. یاغیان سرزمین‌های شرقی	۴۷
۴. مُخاصِصِه با عثمانی	۵۵
۵. استقرارِ محمدشاهِ غازی	۶۳
۶. امنیّتِ صفحاتِ جنوبی	۷۵
۷. مراتبِ لشکریِ امیرکبیر	۸۳
۸. ملاقات با تزار نیکولا	۹۵
۹. وکیلِ مختارِ ایران در آذربایجان	۱۱۱
۱۰. سپاهی‌گری در خاندانِ امیرکبیر	۱۲۱
۱۱. قشونِ نوینِ ایران	۱۲۹
۱۲. انتظامِ حکومتِ عراق	۱۵۳
۱۳. مخاطراتِ خوارزم	۱۷۳
۱۴. تصرفِ هرات، سقوطِ مُحمّره	۱۹۱
۱۵. غم‌نامهٔ یاورِ فراهانی	۲۱۹
۱۶. برائتِ کهنه‌سرباز	۲۹۱

۳۰۳	۱۷. سلوکِ مُلک‌داری
۳۱۳	۱۸. درِ خونِ خُفتنِ قره‌سرتیپ
۳۲۷	۱۹. رَه‌گذارِ روزگار
۳۵۱	۲۰. به فرمانِ نظام‌السلطنه
۳۶۷	۲۱. مقابله با انقلابِ مشروطیت
۴۰۳	۲۲. درِ رکابِ سالارلشکر
۴۱۹	۲۳. واژه‌نامه
۴۶۳	۲۴. کتاب‌شناسی
۴۶۵	الف: منابع و مآخذ اصلی
۴۷۱	ب: منابع و مآخذ فرعی
۴۷۳	۲۵. نمایه

در پیرامون فوج

عباس میرزا سالار لشکر، سوار بر اسب سپید، جلوه‌دار فوج نمونه‌ای است که افرادش پشت سر او آرایش نظامی گرفته‌اند.
نورات گرو، موسیقی نظامی، در جنب صفوف فوج، صف جداگانه‌ای تشکیل داده‌اند.